

AVANTGARDEN

SEND AVISEN VIDERE
TIL PÅLTELIGE FOLK
STRAKS DU HAR
LEST DEN!

SVERIGE IDAG

Sveriges stilling har, hverken innenrikspolitisk eller utenrikspolitisk forandret seg særlig i løpet av det siste halve året. Krigens utvikling, først og fremst nasistenes motgang på Østfronten har bidradd til å sikre dets stilling utad. Noen militære overraskelser fra tysk side behøver det ikke frykte, og både på svensk og tysk side hersker det en slags spent og iakttagende trygghetsfølelse. De krefter som innad talte for en aktivere politikk på Tyskland og Finnlands side mot Sovjet trer nå mindre apent fram i lyset, men spiller framleis en stor rolle i det stille. Ellers hersker borgfreden framleis fullt ut mellom de store partier, og uenighet kommer i allfall ikke til syne en rad. Man har nærmere inntrykk av at hele det politiske liv stivner til i en litt slovt opportunistisk politikk som har til formål med så lite offer som mulig å holde Sverige utafør krigen, og å håpe på alliert seier og russisk nederlag, så merkelig det enn høres ut. Men innafør de brede lag av befolkningen har man inntrykk av mere politisk bevissthet og en større forståelse for hva som virkelig skjer ute i verden. De unge innafør det sosialdemokratiske partiet begynner å røre litt urolig på seg. Landsorganisasjonen er kommet opp i et medlemstall på 1 million.

Utviklinga i Norge følges med spent interesse av den svenske befolkning. Kirkestriden og lærerstriden ble slutt stort opp i de svenske aviser som ikke direkte var nasistiske, og en rekke institusjoner uttalte sin uforbeholdne sympati.

En typisk uttalelse kom fra den svenske biskop Aulén: Den store verdenskrig har mange fronter. Men den ikke minst viktige er den andelige fronten i Norge. Der står et slag som for Norden, og vel også for andre land og folk, skal komme til å få de mest vidtgående følger.

Om lærerstriden og behandlingen av lærerne som ble sendt nordover skriver Svensk Lärartidning: Behandlingen av Norges lærere har opprørt den svenske lærerstand dypt. Mange av våre norske kolleger der oppe i det høye nord skal kanskje ikke få møte den dagen da sola igjen bryter fram, men de skal gjennom det største offer et menneske kan bringe medvirke til å etterlate et fritt og selvstendig Norge i arv til kommende slekter.

Utviklinga i Norge har bevirket at en rekke svensker mere aktivt har gått inn for kampen mot nasismen. Det gjelder først og fremst den rent antinastiske sammenslutning «Kjämpande demokrati» som allerede omfatter en rekke avde-

linger rundt i hele Sverige. Det gir ut ukeavis «Trots allt» som i løpet av siste året har fordoblet sitt opplag og nå kommer ut i 50 000 eks. Aviser redigeres ypperlig av Ture Nermann, et navn som ikke trenger noen presentasjon her i Norge. Også en annen avis sendes ut under navn «Nordens Frihet».

Det meste av disse to avisers innhold gjelder det norske folks kamp, og avsløringer om de svenske quislingers muldvarpearbeid.

Ved siden av dette er det nedsatt en landskomite for Norgeshjelp. Komiteen har nylig sendt ut et merke til inntekt for nødlidende nordmenn. Foreløpig har komiteen samlet inn henimot en halv million kroner.

Men det antinastiske opplysningsarbeid notes ikke av bare velvilje fra regjeringssid, og det har i vår stutt en ganske kraftig strid om trykkefriheten i Sverige. Justisminister Wesmann har med nye vaktsoner slutt ned på en hver ytring i pressen som kunne forarsake misforstand med främnade makter og med främnade makter. Forstar herr Wesmann først og fremst Tyskland. Ytringer mot de allierte har han vært betraktelig mindre vaksom mot. Wesmann hadde under krigen inntil 13 mars konfiskert 69 numre av borgerlige, sosialdemokratiske og syndikalistiske aviser og 81 numre av kommunistiske. Mot disse 150 konfiskasjoner av antinastiske aviser hadde han beslaglagt 25 nasistiske i samme tidsrom. Siden har det vært foretatt en rekke nye konfiskasjoner. 20 april ble således 13 kommunistiske aviser og tidskrifter beslaglagt.

Sin mest uforståelige handling — i allfall fra norsk hold — gjorde imidlertid Wesmann da han beslagla 17 svenske aviser fordi de hadde offentliggjort beretninger om Gestapos framferd mot norske fanger. Det var en rekke nøkterne uttalelser, som også nøyaktig var prøvd i Sverige. Skildringene var ikke overdrevet, snarere tvert om, det kan en rekke nordmenn vitne om!

Beslagleggelsen vakte sterk harme i Sverige, men typisk er at ingen av de store partier tok affære. Herr Wesmann tilløser det svenske Bondeforbundet, som er ikke så lite nasifisert. Det er først og fremst et parti for de svenske storbønder.

I den svenske riksdagen interpellerte Sam Larsson og sa bl.a.: Ikke å tale om hva som skjer norske patrioter er minst av alt verdig et friberent folk. Av redsel for følgene skulle vi tie, om vi var aldri så overbevist om sannheta? Er dette resultatet av den radende trykkefrihet, så er jeg

redd for at vi for lange tider har umuliggjort samforståelsen i Norden. Våre brødre venter at vi skal uttale oss, selv om det kan være forbundet med risiko. Å tie er redsel for sitt eget skinn kan ikke være den høyeste av alle dyder.»

Den tidligere utenriksminister Sandler holdt likeledes et kraftig innlegg og sa: «Det skulle være til stor lettelse for oss alle om det ikke var sant det som er skjedd, eller om disse instinkter fra menneskenes svarteste glemsel atter kunne bli ordentlig innlåste. Men som det nå er, er det best å få vite det. Jeg gjør den refleksjon at sadant som er hendt i Norge, kan om vi ikke passer på, hende meg, hende herr justisministeren hende hvilken som helst hederlig medborger!»

Likeledes talte Osten Uden og Fredrik Ström mot justisministeren. Og Sven Linderot minte om at Wesmann i 1939 da russerne klagde over den svenske presses behandling av Sovjet kunne svare russerne «at vi hadde noe som het trykkefrihet.»

På den annen side talte justisminister Wesmanns partifelle von Heland og betegnet de norske opplysninger som propaganda han ikke trodde på. Man trodde ikke på dem, i det minste ikke på landsbygda!

Det triste ved den diskusjon om pressefriheten som pågikk og pågår er fra norsk synspunkt ikke slike uttalelser fra svensker som har en tvilsom innstilling, men at det er så mange svenske politikere som er tause.

Ellers hender det meget rart i Sverige. I Karlskrona forbød politiet at der ble båret transparenter i 1 mai-toget med inskriften: «Bort med nazisterna från försvaret!» og «Kämpa för demokratiet!»

Kanskje merkeligere var det at Karlskrona arbetarkommune forbød en avdeling av Grov- och Fabrikarbetarförbundet å bære transparenter med inskriften: «För nationell och social frihet!» «För hjälp åt våra norska bröder!»

Selv om disse forbud kanskje kan gjelde spesielle forhold, og forhåpentligvis bare er enkeltstående tilfelle, er de dog lite forståelige.

De svenske quislinger er av samme kaliber som våre hjemlige, og dermed er vel egentlig alt sagt. De har dog ennå ikke funnet «høreten» og er splittet. Men de driver en meget iheldig propaganda, og har en rekke store aviser på sin side, bl. a. «Aftonbladet» som redigeres av Krügers bror, Torsten. Göteborgs Handelstidning skriver om deres virksomhet: «Det øses ut brosjyrer over alle og enhver. Skolebarn pådyttes fr, antisemitiske brosjyrer. På tusen måter bearbeides oppinionen. Man merker at denne propaganda ikke arbeider forgjeves. Gang på gang støter man på uttalelser som direkte er henta fra den nasistiske ideologi. Man får den servert i den likerettede pressa. Man merker blott alt for vel dets gjengiang i en del regjeringamedlemmers uttalelser. Hvor ofte møter en ikke den typiske opplattning av nøytralitet, d.v.s. kravet om at hver enkelt borger skal avstå fra å ha en mening om krigen. Den folkerettslige opplattning av nøytralitet stiller fordringer på staten, ikke på den enkelte borger.»

Dette er selvsagt ikke noen anklage mot regjeringa for at den er nasistisk. Men det er en anklage for at regjeringa i for stor monn bøyer unna for det nasistiske psykiske press. Og når det gjelder nøytralitet er den svenske regjeringens tolkninger framleis lite smigrende. I forbindelse med den blåst fra enkelte reaksjonære hold i Sverige som ble reist i forbindelse med noen mitraljøser ombord på de norske skip som forsøkte å trengse seg fram fra Göteborg til England, skriver Eskilstuna-Kurieren bl. a.: «Fra den nøytralitet som i forbindelse med våpensuglinga framstilles som høylig krenket, har vi som kjent vært nødt til å ta noen alvorlige avstikkere. For

G.H.S.T.

..OG HVIS DERE OGSÅ SKULLE EROBRE EUROPA, SÅ ER JEG
MED PÅ ENHVER NYORDNING.

TSYKERNE MØTTE EN ANNEN MOTSTAND ENN FØR!

Den kjente russiske forfatter Ilya Ehrenburg har skrevet en artikkel om slaget ved Kertsj og Charkov, hvorav vi gjengir enkelte utdrag:

Ennå er det for tidlig å skildre hendelsene på Kertsjhalvøya. Men de russiske troppers retrett er bare en episode i det store slaget som nå har begynt. Men det er på sin plass å påpeke at tyskerne valgte det mest fordelaktige sted å gjøre sin «debut» på. Russerne hadde på Kertsj bare en smal jordremse og bak seg ganske vanskelige sjokommunikasjoner, mens motstanderne hadde de mest utmerkede jernbaneforbindelser og veier til disposisjon. Tyskerne hopet opp stridsvogn-divisjoner og omlag 600 flymaskiner. Frontens særegne beskaffenhet og motstanderens numeriske overlegenhet ga nødvendigvis visse framganger for motstanderen.

Den russiske framrykking på Charkovfronten har umuliggjort den planlagte tyske offensiv i dette avsnitt. Ved de tyske motanfall måtte tyskerne kaste fram tanks som var bestemt for framstøt mot Voronezj. På et eneste lite avsnitt sendte tyskerne ved et motanfall 17 mai fram 150 tanks. Av disse ble 77 ødelagt. En viktig innsats gjorde de russiske avdelinger som var utstyrt med panserverngeværer.

Tyskerne trodde ved sitt overfall på Russland at de skulle så skrekk, de har i stedet sådd storm. De kan nå se hva det fredselkende russiske folket er i stand til å yte.

Man skal ikke spå inn i framtida. Det store vårslaget er såvidt begynt. Den russiske armeen har framleis svære prøvelser foran seg. Den tyske krigsmaskin er blitt rystet — men den er framleis gigantisk. Den tyske soldats psykik er slik at han adlyder, går til angrep, forsvare seg seigt for så plutselig å gi opp. Den tyske infanterist får nå erindre seg lekser fra Verdun. Ennå våren 1918 trodde tyskerne fullt og helt på seir. De tyske soldater eier ingen selvstendighet, de er bare hjul i et veldig maskineri.

Det kommer en dag da maskineriet stanser. På det russiske folket er det falt et tungt og vanskelig lodd: det er russerne som skal slå i stykker denne veldig maskin som forsøker å undertrykke hele verden. Kampen utkjempes på russisk jord, og kampen utkjempes alene. De tanks og flymaskiner som Russlands forbundsfeller stiller til disposisjon kan ikke erstatte en annen front. Russerne er også fullt oppmerksom på det, og går til angrep med ukuelig mot.

NS har kjøpt inn 10000 blanke, ubrukelige paradespader til Arbeidstjenesten. I denne tia da tyskerne selv trenger hvert gram stål som kan oppdrives er det lett å tenke seg hvor gedigent det metallet er som kan avses til oss. Trespader med sølvbemalte blad blir vel det neste.

snart ett år siden tillot vi tyskerne å transportere en hel divisjon fra Norge gjennom Sverige til Finland. Regjeringas avgjørelse i dette ble støttet av en praktisk talt enstemmig presseopinion. Vi gjorde vårt beste for å forandre den dystre nødvendighet til noe som kunne forveksles med dyd. I alle tilfelle etterlot det et dypt arr i vår ubrytelige nøytralitet. Ennå dypere merker i denne setter den nå pågående retsitt til og fra Norge. (Fremhevet av oss. Red.)

Regjeringa inntar også ofte en litt nølende holdning overfor de svenske nasister. Man har inntrykk av det når det gjelder sensurering av aviser, og man har inntrykk av det når det gjelder besettelse av forskjellige stillinger. Det er ikke tilstrekkelig å stå vakt mot den femte kolonne, den må tilintetgjøres. For en stund siden skjedde et anskrik fra den antinastiske presse da det viste seg at grunnleggeren av den nasistiske bevegelse i Sverige, Sigurd Furgård, var blitt luftvernsejef for Vasastaden i Stockholm!

Sveriges forhold til Finland er framleis merkelig. Når det gjelder militær og materiell hjelp er stemningen temmelig kjølig, antallet av svenske frivillige til Finland er relativt minimal. Men når det gjelder moralsk støtte er det liten begrensning. Typisk er medlem av regjeringa, sosialdemokraten Gustav Möller som talte 1 mai i Stockholm. Etter en rekke sympatiuttalelser til det danske og norske folk, ser han: «Vi beundrer det finske

En av de umiddelbare følger av lørdagens store luftangrep er et plutselig omslag i opinionen hos visse lag av befolkningen. Da intensiteten av de engelske luftangrepa minka i mai i forhold til april var det mange som ble sterkt skuffa. De tok til å tvile på om det var tilfelle at England etterhånden hadde fått bygd opp et så sterkt luftvåpen som det var blitt antydnet. De tok også til å tvile på effektiviteten av nattlige angrep. Men omslaget bør ikke være for stort. En bør se tingene i de riktige dimensjoner. Alt i alt kan en slå fast at angrepet var vellykket, men det skal ikke derfor regne med stadige gjentakelser av slike toktet.

Det kanskje mest interessante ved dette angrep er den korte tid angrepet varte. Etter hva Churchill opplyste forlop det bare halvannen time mellom øyeblikket da den første og siste bomba ble sluppet. Det har vært vanskelig å organisere denne konsentrasjon av angrepene, som på den annen side er av overmåte stor betydning. Forsvaret mot nattlige angrep er en stor del avhengig av et komplisert organisasjonsapparat. Jo flere fly på samme tid det er over et område, dessto større blir forvirring i området og dessto mindre vil prosenten av nedskutte fly bli. På den annen side gjelder det også å forkorte angrepens varighet da en dermed blir mindre avhengig av

Etter lang tids stillstand ved fronten i Libya ga general Rommel den 26 mai ordre til angrep. I flere måneder har denne offensiv vært forberedt. Det har vært fort fram meget store forstyrrelser fra Italia, og for å sikre denne forbindelseslinje har det vært plassert meget sterke tyske og italienske flyformasjoner på Sicilia. Først og fremst har disse retta sine angrep mot øyfestningen Malta, og det opplyses at bare i april måned ble det kasta flere bomber mot Malta enn noen måned hittil mot England. Men aksens luftoffensiv mot Malta, som kan sies å være første etappe i de kamper som nå pågår i Libya, har vært mislykket. Et meget stort antall aksefly er skutt ned, og det har på ingen måte lyktes å nøytralisere øyfestningen som basis for sjø- og flystyrker for angrep mot aksens forsyningslinjer.

Slaget i Libya begynte med et stort tanksslag ved El Adem. De alliertes forsvarslinje går i linje N/S for Gasalle, og består av mindre befestete stillinger forbundet med minefelter. Det lyktes Rommel å slå to bresjer i disse minefelter, og 29/5 hadde framskutte aksetropper trengt seg fram til El Duda og Sidi Rezegh. Imidlertid lyktes det ikke Rommel å utvide åpningene, og han måtte trekke en del av sine tropper tilbake. Samtidig angrep allierte enheter aksetroppene i ryggen. Den 31 mai kunne Kairokommuniket melde

folks stolte tapperhet, dets enestående seighet, vi beundrer dets krigsmakts strålende dyktighet. Aldri har det synt at et folk har hatt flere lysende hærførere. I sannhet et heltefolk, ledet av denne tids fremste offiserer.» osv.

Først en meget varm hyllest til Danmark og Norge, så en ennå mere strålende hyllest til Finland. Det er i grunnen typisk for ledende svenske politikere idag.

Vi misunner ikke Finland den ros det fikk. Som nasjon står det finske folk like høyt hos oss som før, og krigen skal ikke hindre oss i senere å ta opp samarbeide med det finske folk. Men den nakne realitet er den at Finland idag kjemper på nasismens side, mot demokratiet, mot Danmark, mot Norge, og i virkeligheten mot Sverige selv. At svenske politikere forsøker å leke blindebuk med seg selv når det gjelder Finlandsspørsmålet gagnar i virkeligheten det finske folket minst.

Vi kritiserer ikke Gustav Möller fordi han i en 1 mai-tale roser det finske folket. Men han burde heller snakke mere om folket, og mindre om generalene. En generals dyktighet er ingen unnskyldning for at han kjemper for en dårlig sak. Og det er i første rekke de finske generaler i dag som bærer hovedskylda for utviklinga, skylda for det bedrøvelige blodbad som det finske folk opplever. Det finske folket trenger en

ANGREPET PÅ KÖLN

London 1.6. Gjengitt etter O. Stuart:

været og en trenger en kortere periode av mørke. Med den nåværende farten trenger et bombeffly 6 timer fram og tilbake fra England til Berlin. Legger en så til en time for selve angrepet, så kommer en til at syv timers mørke vil være tilstrekkelig for å gjennomføre et stort luftangrep mot Tysklands hovedstad. Og en slik mørkeperiode vil selv sommernatta kunne gi.

Ser man på tapene ved angrepet mot Köln var disse 44 fly, dvs. under 4% av flya som tok del i operasjonen. Tapet av 44 fly er i seg selv ikke så alvorlig at engelskmenna ikke kan tale det. Regner en imidlertid med slitasje, tap av maskiner ved ulykkestilfelle og med at luftvapnet skal operere på hele den utstrakte fronten kommer en til at et tap på 44 maskiner pr. døgn i denne kampen mot Tyskland ville være vanskelig å erstatte for den engelske flyindustri alene, da som den på samme tid skulle øke luftvapnets styrke. Imidlertid vil det ikke ta lang tid for amerikanske flygere er med på sine egne maskiner i angrepet mot Tyskland. En må videre ta i betraktning at USA også dekker en del av det engelske flybehov. Tar en disse ting i betraktning, vil en se at den engelsk-amerikanske industri med letthet vil kunne tale et tap så stort som lørdagens hvert eneste døgn i året.

LIBYA

lakonisk at stillingen ikke var gunstig, og allerede dagen etter meldte Kairokommuniket at Rommel i første instans ikke hadde nådd sitt mål, og at stillingen var gunstig for de allierte tropper. 2 juni kunne Kairo melde at de britiske tropper hadde erobret en befestet stilling Rotunda Signali, 50 km S V for de britiske hovedstillinger, og at Rommels tilbørselvei dermed var sterkt truet.

Etter de første voldsomme kamper ble operasjonene delvis hindret av sandstormer.

Første avsnitt av kampene kan sies å være en klar seir for de allierte tropper, som foruten selv sagt å bestå av britiske tropper også består av sterke avdelinger av franskmenn og polakker.

Tapa har vært meget store på begge sider, etter britiske kommuniker har Rommel allerede tapt 260 tanks. Deres egne tap er ikke oppgitt. Begge parter har likeledes tatt fanger. Den 2 juni ble meldt at franske styrker ved et overraskende nattangrep hadde greidd å befri 800 britere som var tatt til fange av fienden.

Den stadig økende risiko ved distribueringa av avisa har gjort at vi forsøksvis sender ut dette nr. med enna mindre skrift. Stoffmengden denne gang er 85 % større enn i tidligere nr.

muntring til å bryte med aksens, og ikke til fortsette en kamp som ikke er deres egen men Nazi-Tysklands. Historien, når den en gang kan skrives, skal kanskje felle en hard dom over den andel svenske politikere har hatt allerede fra begynnelsen i Finlandsspørsmålet ved en uhemmet oppmuntring til de aggressive krefter blandt de finske politikere og de finske generaler.

Man kan finne mye negativt i den svenske politikk idag. Men det er feilaktig på det grunnlag å felle noen hard dom over Sverige og det folk. Frihetsbegeistringa og vilja til å forsvare det land er i virkeligheta den grunn det svenske demokrati står på i dag. Blandt de store lag av befolkninga og i alle samfundsklasser finnes det like stor avsky for nasismen og dens redsel hos oss, og en nasistisk-angriper ville finne et folk som med fanatisme ville forsvare hver ferdig breidd av sin jord.

Men det svenske demokrati har ikke kunnet løsnive seg fra den litt tunge og ikke så lite byråkratiske mentalitet som kjennetegnet demokratiene før krigen. Paraphpolitikk og vanknøsthet står framleis i kurs i Sverige. Det er spår for krigens redsler men dermed er det ingen lo gikk til at man også skal unnlate å tilegne seg de erfaringer som demokratiene ellers i verden har gjort de siste åra, erfaringer som en så dyrt har måttet betale for. Et demokrati må leve, det må ikke stivne. Det bør det svenske folk huske idag.

De første større av sommerens kamphandlinger på Østfronten gir all grunn til optimisme.

Med de opplysninger man nå sitter inne med kan man gå ut fra at nasistene forberedte et angrep fram i retning av Kaukasus, med Rostov ved bunnen av det Asovskje Hav som første mål. Som et ledd i denne plan måtte Kertsjhalvøya først renses for russiske tropper, blandt annet for å sperre innløpet til det Asovskje Hav, dernest for å sikre sine flybaser som skulle angripe russernes stillinger og forbindelseslinjer syd for Rostov ved kysten av det Asovskje Hav. Noe framstøt videre over Kertsjundet var det neppe noen planer om, og vil det heller neppe bli. Til angrepet mot russerne ved Kertsj benyttet tyskerne først og fremst sterke flyformasjoner, og de innrømmer selv i sine frontberetninger at «vesentlige styrker av det tyske luftvåpen» var trukket vekk fra fronten ved Charkov for å settes inn ved Kertsj. (Völkischer B. 23/5.) Russerne måtte vike etter kamper som sikkert har påført nasistene meget store tap, idet de måtte trenge seg gjennom meget sterkt befestede linjer. Russerne fikk overført det meste av sine tropper og sitt materiell over Kertsjundet.

Russerne på sin side ville imidlertid ikke vente på det tyske hovedframstøt og begynte en meget sterk offensiv på en 200 km bred front mot Charkov. Den voldsomme styrke i angrepet kom delvis overraskende på nasistene, og de måtte foreta en meget hurtig omgruppering av sine tropper, først og fremst ved å sende nordover store deler av den panserarmé som sto oppstilt til angrep lenger syd.

Langs hele angrepsfronten brøt russerne gjennom de tyske stillinger, og det utvikla seg til noen av krigens hittil største tankslag, som i allfall syd for Charkov endte med tysk tilbaketrekking til forsvarsstillinger ved Krasnodrad.

Russerne trengte fram etter deres egne kommunikeer i en dybde av 10 til 60 km. Slaget begynte den 12 mai. Den 17 mai hadde de tyske tropper samla seg til motangrep, og med sine panserdivisjoner som kom fra syd forsøkte de å skyte en kile inn bak de russiske tropper i syd-avsnittet. For ikke å risikere noen omringing trakk Timosjenko sine tropper tilbake, under kamper som kanskje var de voldsomste under hele operasjonene. Omkring 23 mai stilnet kampene, og frontlinjen var delvis som før, med unntak av at russerne rett vest og nord for Charkov beholdt det meste av det erobrete terrenget.

Russerne betegner slaget som en seir for den russiske armé. Marskalk Timosjenko hadde oppnådd sin hensikt, nemlig å hindre det nye forberedte angrep mot Kaukasus. Bare i Isium/Bardenkovavsnittet mista nasistene 90 000 i falne eller fanger. Deres tap var videre 540 tanks, 1111 kanoner og 200 fly. De tilsvarende russiske tap var 75 000 mann, 300 tanks, 832 kanoner og 124 fly.

Nasistene på sin side har sendt et kommuniqueet om eventyrlige seire. Selv om man nå kjenner kvaliteten av de tyske seierskommuniqueer fra Østfronten fullt ut, kan det allikevel være verd å kommentere dem. Tyskernes forklaring til slaget syd for Charkov var at de åpnet en «sluse» i fronten mellom Aleksandrova i syd og Bala-keja i nord som russerne fikk lov til å trenge gjennom, mens det samtidig ble ført kamper så russerne ikke skulle gjennomskue «fellen». Da russerne vel var kommet gjennom, ble «slusen» lukket, og i løpet av noen få dager ble en russisk elitehær på 1/2 mill. mann enten drept eller tatt til fange, og ingen klarte å unnkome.

Slik er den tyske framstilling av slaget ved Charkov. Den kan virke svært oppmuntrende på en hver SS-soldat som går med en marskalk i magen, men kan neppe virke tilfredsstillende for en tysker som framleis har sunn dømmeevne i behold. En interessant detalj ved den tyske framstilling er at de tyske karter over slagfeltet viser en russisk framrykking på 120 km enkelte steder, mens russerne selv bare har sagt 60 km. Sannsynligvis skyldes de overskytende 60 km en av det tyske propagandaapparats mange luner, for bedre å kunne legge til rette hvorledes russerne gikk i «fella».

Typisk er det i hvert fall at da russerne de første dager rykket fram, talte de tyske kommunikeer fra overkommandoen bare om «seirrike forsvarskamper». Det er interessant for framtid å vite at «seirrike forsvarskamper kan bety iallfall tilbaketrekking på 60 eller 120 km.

En annen viktig innvending mot de tyske påstander om nasistenes «seire» er at skulle slaget ha endt med et slikt totalt russisk nederlag, ville all sannsynlighet ha talt for at nasistene øyeblikkelig hadde satt i gang et motangrep mot de russiske utgangsstillinger, nå da disse skulle være blottlagt etter tapping av en 1 2 mill. soldater og store mengder krigsmateriell. Noe slikt tysk angrep skjedde imidlertid ikke.

VESTFRONTEN

Etter at det ikke var noe flyangrep av større format mot Tyskland i april, retta det britiske flyvåpen natt til 31 mai et angrep mot industribyen Köln, et angrep som er blitt betegna som historiens største. Det deltok 1250 fly som kasta ned omlag 2000 tonn bomber. Skadene i Köln skal være meget store, og røksøyene gikk opptil 4500 m til værs. Briterne tapte 44 fly, mindre enn 4%. Samtidig ble andre mål i fiendtlig område angrepet. Angrepet ble foretatt utelukkende av britiske fly, ennå deltar ikke de amerikanske flygere.

Det nasistiske propagandaapparat som sterkt i ulage etter angrepet. De innrømmer skader på «beboershus, sykehus og kirker», men ellers var det bare en «terroraksjon». Det tyske «nyhetsbyrå» Transocean påstår at angrepet bare ble utført av 70 fly, mens DNB på sin side hevder at 76 av de angrepne fly ble skutt ned. Offisielle kretser i Berlin hevder at tallet på britiske fly som skulle ha deltatt i angrepet likefrem er latterlig. I virkeligheten sier de samme kretser, «var det bare en brøkdelen av de fly som ble oppgitt som var med». På den annen side sier DNB at de nedskutte britiske fly tilhørte alle slags typer, tidels eldre typer. «Man kan herav slutte», sier DNB 1 juni, «at britene for å gjøre inntrykk med tallet av innsatte fly har tatt i bruk alle de disponible beholdninger.»

Natt til 2 juni angrep 1000 britiske bombefly Essen og andre industriområder i Ruhrdistriktet. 35 britiske fly saknes. Det ble rettet meget store skader.

Natt til 3 juni var det igjen meget store styrker av britiske fly over Tyskland. Essen ble bomba- Det ble voldt store skader, men røk fra antia i forveien gjorde observasjonene

vanskelige. Andre flystyrker angrep fiendtlige stillinger i okkupert område. I sine kommentarer til angrepet skriver Times: «Det kan ikke bli tale om nåde. Essen viser at angrepet mot Köln ikke var noen enkelt kraftanstrengelse. Det anerkjennes nå over alt at man er kommet fram til et nytt avsnitt av luftkrigen.»

På sin side har nasistene sendt flystyrker over England. De har plukka ut enkelte mindre befestede byer. Antallet av fly har dog vært relativt minimalt, og kan på ingen måte sammenliknes med de britiske. Men det som de tyske flygere ikke klarer, hjelper Goebbels til med, og de tyske aviser slår «gjengjeldelsesangrepene» stort opp.

Situasjonen i Hellas er ubehagelig. Dette land som med slik enestående tapperhet kjempa mot den italienske og tyske fascisme, lever i en nød som ikke kan beskrives. Halvparten av landet er okkupert av italienerne, den andre halvparten av tyskere. Bulgaria har annektert endel av landet, nemlig Øst-Makedonia og Vest-Trakia. Tusener av mennesker i disse områder er blitt gjort arbeidsledige, idet de bulgarske herskere krever at innvånerne for å ha en stilling skal beherske bulgarsk. Skoler og kirker er stengt. Hellas betaler 1500 millioner drachmer pr. måned til de tyske og italienske okkupasjonstropper. Matsituasjonen er forvilet. I Aten har gjennomsnittlig 180 mennesker dødd av sult pr. dag, og tallet har vært oppe i 250. Over 50 000 hellenere har mista livet gjennom massaker, først og fremst i Drama, Ceres og Cavalla.

Hellenske friskarjer kjemper framleis i fjella ved Albania, og har hatt kontakt med serbiske frihetstropper.

Lærer Hoel er avgitt ved døden i Kirkenes på grunn av et «ulykkestilfelle». Han er den første lærer som vites død av de 500 som ble sendt nordover. Han døde martyrdøden, og det norske folk ærer hans innsats.

Det engelske arbeiderpartis eksekutivkomite sendte den 16 mai en hilsen til de norske arbeidere:

Millioner av organiserte arbeidere i Storbritannia sender sine norske kamerater og allierte en hjertelig hilsen med brodlig sympati og oppmuntning. Sammen med dere tenker vi på deres falne kamerater Viggo Hansteen og Rolf Wickstrøm og de mange andre som har ofret sitt liv for det ideal av menneskelig broderskap, rettferdighet og frihet som knytter oss ubrytelig sammen omkring det felles mål.

Dette ideal som vernes med så store ofre og holdes oppe gjennom et så utrettelig arbeid, skal til slutt seire, og det heltedige norske folket skal få tilbake sin frihet. Til hele det norske folket, til dere kamerater og tapre venner går våre tanker på Norges dag. Vær ved godt mot!

Fra Ankara radio henter vi følgende framstilling om angrepet mot Köln natta til 31 mai:

1. Ikke en gang da tyskerne hadde lufthetredømmet var de i stand til å angripe England med så store styrker av bombefly.
2. Etter opplysningene bærer de engelske fly større bombelaster enn de tyske.
3. Angrepet var sterkt konsentrert i tid — en fordel ved organisasjonen.
4. Det opplyses at antallet av mannskap som var med i toktet tilsvarede 100 000 mann infanteri.
5. Angrepet betegnes i London som det første i sitt slag.
6. De engelske tap var langt mindre enn de tyske tap ved angrepa mot engelske byer i 1940.
7. Ødeleggelsene i Köln skal være enorme.

Den amerikanske flygeneral Arnold uttalte i London 16: «USA utdanner på 24 000 flygere om året og antallet vil stige ytterligere. Underhandlingene om felles engelsk-amerikanske luftaksjoner mot Tyskland er nesten avsluttet. Vi kommer til å dekke Tyskland med bomber inntil nasistene blir styrtet.»

J. B. Priestley talte i engelsk radio 31 5 om den britiske hjelp til Sovjet:

Det er vanskelig å si hvor stor den britiske hjelp til Sovjet er. For det første er tallene for den militære hjelp en hjemmelighet. For det annet er det vanskelig å gi et bilde av den ikke militære hjelp. Men hjelpa foregår i større målestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente hva de sa når de lovet maksimum av hjelp til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske hær og dens selvopoffrende ytelser er også en garanti for leveransene. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som utdyper forbindelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpa til Sovjet. Blant de mest aktive her er personer som tidligere enten var upolitiske eller som for har talt sterkest mot Sovjet. Hver ukes krigsnyheter virker sterkere til å skape sympati for Sovjet enn 20 års kommunistisk propaganda.

Blant de ting som russerne får er hundrevis av jernbanevogner. De får Hurricanefly som de russiske flygere setter stor pris på. De får uhyre store mengder råstoffer. En ting som sukker er også sendt til Sovjet. Engelskmennene sender ikke bare slike ting som de selv lett kan unnvære, men sender også ting som de selv kunne ha behov for.

På de britiske tekstilarbeideres årskongress i Blackpool talte innenriksminister Morrison. Han tok avstand fra den sterke hevnfølelse som rår mot selve det tyske folket. Etter krigen måtte det skje et samarbeid mellom alle nasjoner, for alles økonomiske og sosiale velferd, fordi alle er avhengig av hverandre. Et nytt nasjonenes forbund måtte være noe mere enn en diskusjonsklubb.

70 guttunger helt ned til 15 ar er arrestert og sendt til Grini. Behandlinga av de besøkende på Grini er meget ubøiflig, og de blir behandla så ubehagelig som mulig. Folk må ofte stå i timevis åtafor og vente.

Lederen for det norske informasjonskontor, Tor Gjesdal, som tidligere var journalist i en av Osloavisene, kom i slutten av mars tilbake til London fra et lengere Amerikopphold, og har i et intervju gitt en oversikt over den norske virksomhet i USA. Han fremhever først og fremst at Norge har en høy stjerne blandt amerikanerne, og det norske folkets motstand følges med en levende interesse og sympati. Det norske informasjonskontors avdeling derover spiller en stor rolle ved å gi opplysninger og fakta om det norske folkets kamp. Det skjer daglige utsendinger på norsk gjennom radioen, først og fremst gjennom Bostonsenderen WRUL. Den norsk-amerikanske presse i Amerika har også hatt et sterkt oppsving på grunn av interessen for Norge. Men nordmennene har også mange andre viktige oppgaver å skjøtte ved siden av opplysningstjenesten. Først og fremst gjelder det Northrasher, verdens største rederi, som har en rekke avdelinger derover. Northrasher er en sammenslutning av alle norske skip, og sorterer direkte under den norske regjering og Kong Haakon. Det har vært gjort meget for de norske sjøfolk, det er åpnet et hvilehjem for dem, i første rekke beregnet på dem som har vært utsatt for torpederinger. Flere hvilehjem er under innredning på Nova Scotia.

De norske finansfolk har også mye å gjøre i USA, og skjønner de økonomiske interesser derover. Norges Banks gullbeholdning er vel forvart, den er framleis urørt, og har en verdi av flere hundre millioner kroner.

I Canada foregår det en intens utdanning av norske kanonskyttere. Men mest kjent er den norske flyleiren i Toronto i Canada. Den kalles «Little Norge» (Little Norway), og ble opprettet i juli 1940. Denne leiren har betydning mye for å styrke Norges stilling i Amerika, men spiller en overordentlig viktig rolle i Norges krigsinnsats. Til leiren kommer nordmenn fra hele verden, også utenlands-nordmenn. Leiren er selv etter amerikanske forhold et mønsteranlegg, og moralen er førstklasses. I kurser sammen med kanadiere og engelskmenn er det nordmenn som i de fleste tilfellene er de beste. Sjefen er Ole Reistad, og han sier at man aldri har hatt bedre opptagelsesprøve til et flykurs enn de dristige turer over Nordsjøen i båt som mange nordmenn har foretatt for å komme med i flypøpnet.

I vinter har en tropp på fem nordmenn fra leiren deltatt i alle de større amerikanske og canadiske skikonkurranse, uten å vanskjøtte sin utdanning i leiren, og de har over alt lagt beslag på førsteplassene.

Elevene samler selv inn av sine sparepenger og sin godtgjørelse til nye treningsfly og til utbygging av leiren. Under kronprinsparets besøk våren 1941 ble bl. a. et nytt treningsfly overlevert, som fikk navnet «Spirit of Little Norway» og en ny gymnastikkal ble innvidd, en gave fra nordmenn i Amerika.

Svenska Dagbladets korrespondent i London, gir enkelte opplysninger om de norske flygeres innsats i selve kampen: Ennå før to år var gått etter okkupasjonen av Norge hadde nordmennene utafør hjemlandet bygd opp et flyvåpen som var mye sterkere og mye mer effektivt enn det Norge hadde før 9 april. Det består allerede av to jagerdivisjoner og en speidingsdivisjon, og det økes stadig. Korrespondenten hadde besøkt en av de nyeste jagerdivisjoner som var forlagt til det nordlige England, og kunne overbevise seg om at organisasjon, utdanning og material var førstklasses, og at moralen blandt de norske flygere er den beste. Alle brante av kamplust og beklaget bare at tyske fly ikke hadde dukket opp i den delen av landet som de våket over. Men mange av pilotene hadde tidligere, før det ble satt opp egne norske formasjoner vært stasjonert i engelske styrker og deltatt i raidene over fiendtlig område og vært i kamp med tyske fly.

Hele personalet på flyplassen er nordmenn, fra sjef til personalet på plassen. Korrespondenten sier at det er såkaldt hvor unge, hurtige og våkne alle flygerne var. Majoren selv var løytnant ved flypøpnet ved krigsutbruddet, deltok i kampene i Syd-Norge og slapp unna sammen med tretten kamerater i en fiskebåt fra Åndalsnes. Etter en eventyrlig reise kom de til Skottland. Over halvparten av flygerne har fått sin utdanning i leiren

i Canada. En del av flygerne var ute i særlig oppdrag da korrespondenten var der, men seks av flya gjorde en oppvisning. Flygerne bærer det engelske flyvåpens blå uniform. De har et lite norsk flagg på venstre akselen, omtrent Norway på høyre, og på uniformskjakkene har de det norske våpen. Gradangivelsen er også norsk, og på siden av flyet er malt et norsk orlogsslag.

De enkelte deltakere kunne berette om fantastiske eventyr under forsøkene på å slippe over til England. Et par hadde gjemt seg i en båt som skulle til Grønland, og da de var kommet dit tok de en av livbåtene og ga seg i vei for å ro til Amerika. Etter tolv dager ble de fisket opp av et kanadisk patruljefartøy. Andre hadde tatt vikingskipet som ble bygd til minne om Leiv Eriksson og som da ble seilt over Atlanterhavet. De startet fra selve Oslo og snarlig seg i mørket nedover fjorden. De ble imidlertid til slutt satt fast, men fikk tak i en traler og kom seg på den måten over til Skottland. Ellers har de norske gutta kommet seilende over i alle slags fartøy, og i all slags vær.

Men flere fløy også med sine maskiner da kampene i Norge var slutt og kom fram til Shetlandsøyene. Til og begynne med ble 120 flygere sendt til Canada for å organisere flyskolen i Toronto.

Etter å ha gjennomgått kursene i Little Norway kommer flygerne til England for å avslutte treninga. Vanligvis tjenestgjør de da ved en engelsk flyformasjon og etter 11-12 mnd. er de ferdig til aktiv tjeneste. Den første norske flydivisjon ble opprettet i april 1940, og tilhører flåten. Den utfører speiding og konvoitjeneste fra Island. Den divisjon som korrespondenten besøkte var opprettet i mars i år.

Det norske flyvåpens sjef er admiral Riiser-Larsen. Det far ingen understøttelse av engelskmennene, og alle omkostninger likesom de i Canada dekkes av den norske regjering.

For noen tid siden holdt fylkesfører Hoff i Østfold en tale hvor han bl. a. omtalte skolestriden. Han angrep lærerne fordi de bare tenkte på kjøtt og kjøttmiddager o. l. og ikke på den nye tid. Lærerne og andre jussinger var i følge Hoff noen store materialister som ikke på noen måte kunne male seg med de fullblods idealistene i NS. Etter at herr Hoff hadde uttalt disse store og vakre ord kom imidlertid prispolitiet i Østfold over en større omsetning kjøtt på svartebørsen. Det kan neppe betegnes som noen overraskelse at fylkesfører Hoff personlig og med ham ordfører Stenmark i Sarpsborg og ordføreren i Borge ble avslørt som hovedaktørene. Saka ble da henlagt, men til alt uheld for den idealistiske herr Hoff var den allerede blitt kjent i vidre kretser. Folk flest tok affære — de satte bl. a. opp piler med innskrifta «Til fleskesentralen» — og det netter na at de 3 nøysomme idealister er ilagt en mindre bot.

Bibelselskapet ble 27 mai underrettet om at Bibelselskapes papirleverandør hadde fått beskjed fra Reichskommissariatet om at videre leveranse av papir til Bibelselskapet var forbudt.

I England er det kommet en bestemmelse om at inntet måltid på restaurantene skal koste over 5 shilling. Bestemmelsen er ikke satt for å innskrænke konsumet da det allikevel er få som kan spise så dyre måltider. Men den alminnelige opinion forlanger at heller ikke noen skal ha anledning til luksusmåltider i disse tider.

I en tale har Sir Stafford Cripps vært inne på problemet med den annen front. Han streket under at regjeringa i England er like ivrig som noen annen etter å yte Russland den størst mulige hjelpen, men mens menigmann kan tale om den andre fronten, har regjeringa to omsyn å ta: For det første må den helt nøkternt organisere aksjonen, velge ut det riktige sted og det riktige tidspunkt for den. For det annet må den være varsam så den ikke forråder noe av planene sine. «Vi er alle enig i at intet som vi kan gjøre for å hjelpe Russland er tilstrekkelig for å betale det russiske folk for den innsats det har gjort i kampen mot den felles fiende.»

- Tyskerne har for tiden tre hovedoppgaver:
1. Å vinne en avgjørende seier i øst, eller i det minste å sikre seg østfeltene.
 2. Å opprettholde, helst øke produksjonen av krigsmateriell og livsviktige varer.
 3. Å utbygge sitt forsvarssystem langs Atlanterhavakysten.

De har tydelig valgt å legge hovedvekt på oppfyllelsen av punkt 1. For å nå dette mål har de mobilisert en relativt større del av sin befolkning enn noe annet krigførende land, Finland unntatt. Men nettopp denne store mobilisering synes å stille seg hindrende i veien for løsningen av de to andre oppgaver. Mangelen på arbeidskraft er tyskerne store og vanskelige problem. De forberedende tiltak som i den senere tid er blitt truffet for en tvangsmobilisering av norsk arbeidskraft må sees i lys av dette faktiske forhold. Minister Lippstad har vært innkalt til konferanser med tyskerne. Fungerende direktør i Arbeidsgiverforeningen, Erlaandén har vært til stede nærmest for å bli holdt orientert om de tyske krav. Etter dette har Lippstad gjennom Arbeidsgiverforeningen sammenkalt arbeidsgiverne i tekstil- og konfeksjonsindustrien, lærindustrien, og grupper innafør næring- og nytelsesmiddelindustrien og handelsvirksomheten. Arbeidsgiverne er blitt gjort kjent med at tyskerne forlanger gj.sn. ca. 20 % av arbeidskraften i industrien og ca. 30 % i handelsvirksomhet. Den mannlige arbeidskraft skal settes inn ved militære anleggsarbeider vesentlig her i landet, men det kan også komme på tale å anvende den utafør landets grenser. Den kvinnelige arbeidskraft skal i første rekke erstatte mannlige arbeidskraft i industrien, men på direkte spørsmål ble det opplyst at en del av kvinnene muligens ville bli sendt til Tyskland. Arbeidsgiverne ble bedt om å ta ut de folk som skal på tvangsarbeid for tyskerne men dette ble nektet. I enkelte tilfelle har tyskerne vendt seg direkte til bedriftene og forlangt en viss andel av personalet, men både arbeidsgiverne og tillitsmennene har nektet å hjelpe til med uttøkinga. Tyskerne skal nå selv være gått i gang med å utarbeide de nærmere retningslinjer for uttøkinga. En kan derfor vente tvangsmobiliseringa virkeliggjort med det første.

Denne saka viser kanskje tydeligere enn noe annet den selvstendighet Norge oppnådde etter statsakten i februar. Vi har sikkert all grunn til å være tilfreds med at det ikke ble noe av den statsakt nr. 2 som skulle ha funnet sted i Berlin. Landsforrederne i NS har ingen ting å fare med. De er selv klar over at tvangsmobiliseringa bidrar til å styrke kampen mot nasismen og søker å reddes sitt eget skinn ved å telle skylda over på tyskerne. I en noe dunkel tale i Tønsberg 26 mai omtalte Lippstad den nye situasjon som er oppstått og understreket i følge de offisielle referater at vi måtte huske på at vi var et besatt land hvor vi delvis var uten selvbestemmelsesrett. Vi andre har lenge vært klar over at foreren og ministerpresidenten og hele hans gjeng bare er ynklike redskap for tyskerne. For oss er det ingen nyhet at landsforrederne ikke har noen selvbestemmelsesrett. Hvis NS i det hele tatt tenker, eller har muligheter for å tenke på Norges interesser, skulle det være klart at det er landbruket og skogbruket som trenger øket innsats av arbeidskraft, ikke tyskeres militære anlegg. NS kan gjerne søke å vaske sine skitne hender. Det er en håpløs oppgave. De har solgt seg til tyskerne. Det norske folk kommer i annen rekke.

Avisen i Lübeck melder at Oslo kommune har stilt møblerte værelser til rådighet p.g.a. de engelske bombingene. Sannheten er at norske familier får ordre om å forlate sine hjem i løpet av få timer uten å ta noe med seg.

Quisling ønsker ikke at slottet Gimle på Bygdøy skal se nylagt ut. Et stort gartneri og Oslo Parkvesen har derfor fått ordre om å flytte ut store trær til Gimle og å plante fullt utvokste hekker.

Svenskene har stoppet all godslevering til Norge bortsett fra mindre pakker. Grunnen er at clearings-ubalansen Norge har til Sverige beløper seg til 22 millioner kroner.